

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΝΩΜΟΔΟΤΟΥΣΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

Ταχ. Δ/ση: Διαφάνι Καρπάθου
 ΤΚ: 85700
 Πληροφορίες: Δρ Καργιολάκη Χαρίκλεια
 Τηλ: 2245051336
 FAX: 2245051396
 Email: foreaska@gmail.com

Ημερομηνία:

Αρ. Πρωτοκόλλου

(Εισερχομένου): 77/22-02-2019

Αρ. Πρωτοκόλλου

(Εξερχομένου): 77/30-04-2019

Περιβαλλοντική Ταυτότητα (ΠΕΤ) Έργου ή

Δραστηριότητας: 1812023610

ΠΡΟΣ:

ΥΠΕΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗΣ

Τμήμα Β΄

Λ. Αλεξάνδρας 11,

1. ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ Ή ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΡΙΩΝ ΑΣΠΗΕ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΙΣΧΥΟΣ 486ΜW ΕΠΙ 14 ΑΚΑΤΟΙΚΗΤΩΝ ΝΗΣΙΔΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΝΙΣΥΡΟΥ, ΛΕΡΟΥ, ΑΣΤΥΠΑΛΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΦΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΩΝ ΕΡΓΩΝ

2. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΟΥ ΔΙΕΠΕΙ ΤΟ ΠΕΔΙΟ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΜΑΣ

A/A	ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ (ΦΕΚ)	ΤΙΤΛΟΣ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ
1	Άρθρο 24, παράγραφος 1 του Συντάγματος (ΦΕΚ 120 Α΄/27-6-2008)	Για τη διαφύλαξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και τη λήψη προληπτικών ή κατασταλτικών μέτρων στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας
2	Νόμος 1650 (ΦΕΚ Α΄ 160/16.10.1986) όπως ισχύει	Για την προστασία του περιβάλλοντος
3	Κ.Υ.Α. 50743/11-12-2017 (ΦΕΚ 4432/Β/2017)	Αναθεώρηση εθνικού καταλόγου περιοχών του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000
4	Νόμος 4519/2018 (ΦΕΚ Α΄ 25/20.02.2018)	Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών και άλλες διατάξεις.
5	Νόμος 3937/2011 (ΦΕΚ Α 60/31.3.2011)	Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις
6	Νόμος 4014/2011 (ΦΕΚ 209/Α/21-09-2011)	«Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής».
7	Υφιστάμενο Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις ΑΠΕ (ΦΕΚ2464/2008)	Και ειδικότερα τις διατάξεις του παραρτήματος Β του Άρθρου 10 σχετικά με τα κριτήρια χωροθέτησης αιολικών εγκαταστάσεων σε ακατοίκητες νησίδες, αλλά και της παραγράφου (ε) του Άρθρου 6 (Κεφάλαιο Β) αναφορικά με τις περιοχές αποκλεισμού και ζώνες ασυμβατότητας
8	Νόμος 3827/2010 (ΦΕΚ Α΄ 30/20-02-2010)	«Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης του Τοπίου»
9	Υ.Α.οικ.170225/27-01-2014 (ΦΕΚ 135/Β)	«Εξειδίκευση των περιεχομένων των φακέλων περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων της Κατηγορίας Α΄ της απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής με αρ. 1958/2012 (Β΄ 21) όπως ισχύει, σύμφωνα με το άρθρο 11 του ν. 4014/2011 (Α΄ 209), καθώς και κάθε άλλης σχετικής λεπτομέρειας».

10	ΚΥΑ 1649/45 (ΦΕΚ Β'45/2014)	«Εξειδίκευση των διαδικασιών γνωμοδοτήσεων και τρόπου ενημέρωσης του κοινού και συμμετοχής του ενδιαφερόμενου κοινού στη δημόσια διαβούλευση κατά την περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων της κατηγορίας Α της απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής υπ' αριθμ. 1958/2012.(ΦΕΚ Α' 21), σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 19 παράγραφος 9του .ν. 4014/2011 (ΦΕΚ Α' 209), καθώς και κάθε άλλης σχετικής λεπτομέρειας».
11	Οδηγία 92/43/ΕΟΚ	«Για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας»
12	Π.Δ. 148/2009 (ΦΕΚ Α'190)	«Περιβαλλοντική ευθύνη για την πρόληψη και την αποκατάσταση των ζημιών στο περιβάλλον – Εναρμόνιση με την οδηγία 2004/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Απριλίου 2004».
13	Προεδρικό Διάταγμα 67/1981 (ΦΕΚ 23/Α/1981)	Περί προστασίας της αυτοφυούς Χλωρίδος, και Αγρίας Πανίδας και καθορισμού διαδικασίας συντονισμού και Ελέγχου της Ερέυνης επ' αυτών.
14	ΦΕΚ 1153/Β/05-09-2001 και ΦΕΚ 1149/Β/04-09-2002	Για τον ορισμό Καταφυγίων Άγριας Ζωής στην περιοχή της Δωδεκανήσου και των Κυκλάδων
15	ΦΕΚ 1323/Β/01-11-2000	Για τον χαρακτηρισμό 53 νησίδων του Ν. Κυκλάδων ως Τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους
16	Υπ' αριθ. 26719/25-05-2016 (ΦΕΚ 297/ΥΟΔΔ/09-06-2016), Απόφαση του Υπουργού και Αναπληρωτή Υπουργού ΠΕΚΑ	Τροποποίηση της υπ' αριθ. 40932/21-12-2009 Απόφασης της Υπουργού ΠΕΚΑ «Συγκρότηση του Διοικητικού Συμβουλίου του Φορέα Διαχείρισης Καρπάθου -Σαρίας» (ΥΟΔΔ 538), όπως ισχύει
17	Άρθρο 2, παρ. 3 και άρθρο 11, παρ. 1 του Ν. 4519/2018 (ΦΕΚ 25/Α' /20-02-2018)	«Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών και άλλες διατάξεις», δυνάμει των οποίων το παρόν Δ.Σ. συνεχίζει αυτοδίκαια το έργο του μέχρι τη δημοσίευση της απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, με την οποία ορίζονται τα μέλη του Δ.Σ.
18	Υπ' αριθ. Απόφαση 40/24-4-2019 του Δ.Σ. του Φορέα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Δωδεκανήσου	Έγκριση του Σχεδίου Γνωμοδότησης του ΦΔΠΠΔ επί της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) για το έργο: «Αιολικοί Σταθμοί Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΣΠΗΕ) συνολικής ισχύος 486ΜW (106 Α/Γ) στις ακατοίκητες νησίδες Κούνουποι, Σύρνα, Πλακίδα, Μεσονήσι, Μεγάλο Σοφράνο, Παχειά Ανάφης, Μακρά, Λιάδι, Κίναρος, Λέβιθα, Οφιδούσσα, Κανδελιούσσα, Περγούσσα, Παχειά Νισύρου των ΠΕ Καλύμνου, Θήρας και Κω και των συνοδών σε αυτό, έργων».
19	Υπ' αριθ. 168/25-4-2019 Επιστολή του Φορέα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Δωδεκανήσου	Προς την κοινοπραξία που ανέλαβε τη «Μελέτη 8: Εκπόνηση ΕΠΜ και ΣΔ για τις περιοχές Natura 2000 Περιφέρειας Ν. Αιγαίου» για την έκφραση σχετικής γνώμης, η οποία δεν απαντήθηκε εγκαίρως.

3. ΕΠΙΤΟΠΙΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΡΓΟΥ

ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗΣ ΕΛΑΒΕ ΧΩΡΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ	ΝΑΙ	
	ΟΧΙ	✓

4. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗΣ

Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της Υπηρεσίας μας, όπως αυτές αναφέρθηκαν πιο πάνω (σημείο 2.2 του παρόντος) και κατόπιν σχετικού αιτήματος της περιβαλλοντικής αρχής για το έργο – δραστηριότητα του σημείου 1 του παρόντος, η γνωμοδότηση μας επί του υποβληθέντος φακέλου της Μελέτης Περιβάλλοντος έχει ως εξής:

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Φορέα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών Δωδεκανήσου, αφού εξέτασαν τη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) και τη Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΜΕΟΑ) του έργου «*Αιολικοί Σταθμοί Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΣΠΗΕ) συνολικής ισχύος 486 MW (106 Ανεμογεννήτριες) στις ακατοίκητες νησίδες Κούνουποι, Σύρνα, Πλακίδια, Μεσονήσι, Μεγάλο Σοφράνο, Παχεία Ανάφης, Μακρά, Λιάδι, Κίναρος, Λέβιθα, Οφιδούσσα, Κανδελιούσσα, Περγούσσα, Παχεία Νισύρου των ΠΕ Καλύμνου, Θήρας και Κω και των συνοδών σε αυτό έργων*», λόγω αρμοδιότητας που προκύπτει από το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο (η) του Νόμου 4519/2018 και λαμβάνοντας υπόψη τους:

- την αρχή της πρόληψης που ανάγεται από το Σύνταγμα σε βασική αρχή προστασίας του περιβάλλοντος και περιλαμβάνεται στο Εθνικό όσο και στο Ευρωπαϊκό αλλά και Διεθνές Ισχύον Δίκαιο (Διακήρυξη του Ρίο (1992), συνθήκη του Μάαστριχτ (κυρώθηκε με το ν.2077/1992) και στην Ευρωπαϊκή Συνθήκη (αρ. 174 ΣυνΘΕΚ).
- και την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης

αποφάσισαν ομόφωνα **την αρνητική γνωμοδότηση** για την υλοποίηση του έργου όπως αυτό περιγράφεται στη Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης για την Ανάπτυξη τριών ΑΣΠΗΕ Συνολικής Ισχύος 486MW επί 14 Ακατοίκητων Νησίδων των Δήμων Νισύρου, Λέρου, Αστυπάλαιας και Ανάφης της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου και συνοδών Έργων. Η ετυμηγορία προκύπτει από την μελέτη των διαθέσιμων στοιχείων και μεταξύ άλλων τεκμηριώνεται από το γεγονός ότι:

α) τα οικολογικά ευαίσθητα οικοσυστήματα των νησίδων χαρακτηρίζει η παρουσία:

- **οικοτόπων προτεραιότητας** που διατρέχουν τον κίνδυνο να εξαφανιστούν και για τη διατήρηση των οποίων η Κοινότητα φέρει ιδιαίτερη ευθύνη λόγω του μεγέθους του τμήματος της φυσικής κατανομής τους (άρθρο 1 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ)
- **ειδών προτεραιότητας** χλωρίδας, ορνιθοπανίδας και
- σημαντικής βιοποικιλότητας

β) εκκρεμεί η ολοκλήρωση άλλων σημαντικών μελετών που θα προσδιορίσουν τα κριτήρια επιλογής της χωροθέτησης τέτοιου είδους έργων και τους κανόνες που αφορούν τον προσδιορισμό της φέρουσας ικανότητάς τους, της μέγιστης, δηλαδή, δυνατότητας εγκαταστάσεως αιολικών μονάδων στις αναφερόμενες Προστατευόμενες Περιοχές, διασφαλίζοντας σε κάθε περίπτωση τη διατήρηση των ειδών και οικοτόπων σε ευαίσθητες νησιωτικές περιοχές όπως αυτές της Δωδεκανήσου και των Κυκλάδων και συγκεκριμένα εκκρεμεί η εκπόνηση:

- **Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης για τις Προστατευόμενες Περιοχές στην περιοχή της Δωδεκανήσου**, που θα προσδιορίσει ειδικά μέτρα διατήρησης και προστασίας των περιοχών αυτών και θα οδηγήσει στην έκδοση Προεδρικών Διαταγμάτων για τον ορισμό ζωνών απόλυτης προστασίας της φύσης, ή και ζωνών αποκλεισμού για τη χωροθέτηση ανάλογων έργων. Σημειώνεται ότι η ΕΠΜ ανατέθηκε με την από 12/07/2018 απόφαση του Υπουργού ΠΕΝ, και η τελική έκθεση αξιολόγησης αναμένεται να ολοκληρωθεί στις 21/02/2021.
- της μελέτης «**Αξιολόγηση και αναθεώρηση του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (Ε.Χ.Π. Α.Π.Ε.)**», οι τεχνικές προδιαγραφές της οποίας εγκρίθηκαν με την υπ. Αριθμό 12811/156/12-2-2019 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΑΔΑ:9Ε7Μ4653Π8-5ΝΤ) και σύμφωνα με αυτές η αξιολόγηση ανά κατηγορία εγκατάστασης ΑΠΕ και ο **ορισμός ζωνών αποκλεισμού** προβλέπεται να γίνεται βάσει δεικτών με ιδιαίτερη έμφαση στην εφαρμογή του άρθρου 6 της Οδηγίας 92/43 σε ό,τι αφορά το Δίκτυο Natura 2000 και τα προστατευόμενα είδη χλωρίδας, πανίδας και ορνιθοπανίδας, ενώ η διάρκεια του έργου είναι 18 μήνες από την υπογραφή της Σύμβασης που μέχρι και σήμερα δεν έχει πραγματοποιηθεί.

Οι παραπάνω 2 μελέτες είναι απαραίτητες προκειμένου να αποδειχθεί με βάση συγκεκριμένα στοιχεία και το συγκεκριμένο προτεινόμενο σχεδιασμό ότι το έργο δεν θα προκαλέσει μη αντιστρεπτή

σοβαρή αρνητική επίπτωση χωρίς να μπορούν να εφαρμοσθούν επαρκή αντισταθμιστικά μέτρα (Οδηγία92/43).

Ειδικότερα, στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης απαντώνται τα παρακάτω **είδη και οικότυποι προτεραιότητας** που δύναται να επηρεαστούν αρνητικά καθώς εκτιμάται ότι θα υπάρξει σημαντική απώλεια των οικοτόπων και των ενδιαιτημάτων τους από την εγκατάσταση αιολικών στις προαναφερθείσες 14 νησίδες:

Οικότοποι Προτεραιότητας

- Λιβάδια ποσειδωνίας* 1120 (ΕΖΔ GR4210007, GR4210012, GR4210011) που προστατεύεται από την ελληνική νομοθεσία με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981 και τη Σύμβαση της Βέρνης.
- Ψευδοστέπα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά* 6220 (ΕΖΔ GR4210007, GR4210009)
- Μεσογειακά εποχικά λιμνία* 3170 (ΕΖΔ GR4210007)

Είδη προτεραιότητας

- *Puffinus yelkouan* (Μύχος της Μεσογείου) [GR4210021, GR4210022]
- *Falco eleonora* (Μαυροπετρίτης) [GR4210021, GR4210022, GR4210023, GR4210032]
- *Larus audouinii* (Αιγαιόγλαρος) [GR4210020, GR4210021]
- *Calonectris diomedea* (Αρτέμης) [GR4210022]
- *Phalacrocorax aristotelis* (Θαλασσοκόρακας)[GR4210022, GR4210032,GR4210023]
- *Sylvia ruppeli* (Αιγαιοτσιροβάκος)[GR4210007-GR4210032]
- *Emberiza caesia* (Φρυγανοσίχλονο), [GR4210032]
- *Buteo rufinus* (Αετογερακίνα), [GR4210032]
- *Coracias garrulus* (Χαλκοκουρούνα), [GR4210032]

Σημείωση: Στον πίνακα του ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ παρουσιάζονται όλοι οι οικότοποι και τα είδη προτεραιότητας ανά νησίδα/προστατευόμενη περιοχή ΕΖΔ ή ΖΕΠ.

Λαμβάνοντας λοιπόν υπόψη το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο και ειδικότερα το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας Περιοχές όπως ισχύει σήμερα (άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο (ε)) (ΦΕΚ 2464/Β/3-12-2008), **οι νησίδες στις οποίες βρίσκονται οικότοποι και είδη προτεραιότητας αποτελούν ζώνες αποκλεισμού** και ζώνες ασυμβατότητας και αποκλείεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός των οικοτόπων προτεραιότητας περιοχών της Επικράτειας που έχουν ενταχθεί ως τόποι κοινοτικής σημασίας στο δίκτυο ΦΥΣΗ 2000 σύμφωνα με την απόφαση 2006/613/ΕΚ της Επιτροπής (ΕΕ L 259 της 21.9.2006, σ. 1).

Ωστόσο, για την αρνητική γνωμοδότηση συνεκτιμήθηκε επίσης το γεγονός ότι οι βραχονησίδες αποτελούν πολύτιμα οικοσυστήματα τόσο από την άποψη της οικολογικής σημασίας τους (**χλωρίδα, ορνιθοπανίδα, θαλάσσιοι οικότοποι, φυσικό τοπίο**), όσο και από την άποψη φυσικού τοπίου και επιστημονικής μελέτης. Η μη μόνιμη παρουσία του ανθρώπου δημιουργεί ιδιαίτερες συνθήκες που ευνοούν τους θαλάσσιους και χερσαίους οργανισμούς που φιλοξενούν, οπότε οι συνθήκες εργοταξίου αλλά και της λειτουργίας μετά τη λήξη της κατασκευής του έργου, δημιουργούν καινούρια δεδομένα και δεν είναι εφικτό να προβλεφθεί επαρκώς η αντίδραση των οργανισμών, ακόμα και η δυνατότητα επιβίωσης κάποιων από αυτούς.

Εντούτοις, το μέγεθος των κατασκευαστικών εργασιών και ο όγκος των παρεμβάσεων συνολικά (διάνοξη νέας οδοποιίας, εκσκαφές και επιχώσεις περίπου 2 εκατομμυρίων κυβικών μέτρων) τόσο στην επιφάνεια των νησίδων όσο και στις παράκτιες περιοχές (λιμενικά έργα, πόντιση καλωδίων, κλπ) είναι τέτοια που δύναται να προκαλέσουν σημαντική όχληση ή και καταστροφή στα ευαίσθητα φυσικά οικοσυστήματα τόσο κατά τη φάση κατασκευής όσο και κατά τη φάση λειτουργίας του έργου, ενώ, **η αποκατάσταση του πληθυσμού ειδών και οικοτόπων μετά τα έργα** όπως προτείνεται από την ΜΕΟΑ **δεν μπορεί να εξασφαλιστεί.**

Αναλυτικότερα:

Το έργο προβλέπεται να εκτελεστεί από την Ανώνυμη Εταιρεία Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας «ΚΥΚΛΑΔΙΚΑ ΜΕΛΤΕΜΙΑ» και σκοπεύει να παράξει ηλεκτρική ενέργεια, που στη συνέχεια θα διοχετεύεται στο Εθνικό Σύστημα Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΣΜΗΕ). Στηρίζεται στην εκμετάλλευση του αιολικού δυναμικού του Νοτίου Αιγαίου εγκαθιστώντας αιολικούς σταθμούς

παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (ΑΣΠΗΕ) με τα συνοδά τους έργα σε 14 ακατοίκητες νησίδες, 12 εκ των οποίων ανήκουν διοικητικά στην Περιφερειακή Ενότητα της Δωδεκανήσου και 2 στην Περιφερειακή Ενότητα Κυκλάδων.

Ειδικότερα, προβλέπεται η εγκατάσταση τριών (3) Αιολικών Σταθμών Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΣΠΗΕ) συνολικής ισχύος 486 MW με συνολικά 104 Α/Γ σε 14 ακατοίκητες νησίδες των Δήμων Νισύρου, Αστυπάλαιας, Λέρου και Ανάφης της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου που σύμφωνα με την Κ.Υ.Α. 50743/11-12-2017 (ΦΕΚ 4432/Β/2017) εντάσσονται στο Δίκτυο Προστατευόμενων Περιοχών NATURA 2000, είτε ως Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) ή ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ). Συγκεκριμένα, το έργο προβλέπεται να υλοποιηθεί σε συνολικά **εννιά (9) Προστατευόμενες Περιοχές (ΠΠ) του Δικτύου NATURA 2000** (τέσσερις ΕΖΔ και πέντε ΖΕΠ) και οι προβλεπόμενες ανεμογεννήτριες (Α/Γ) ανά ΠΠ έχουν ως εξής:

- Κούνουποι - Οφιδούσσα - GR4210009 (ΕΖΔ) - GR4210021 (ΖΕΠ) → 6+4 = **10 Α/Γ**
- Σύρνα-Πλακίδα-Μεσονήσι-GR4210011 (ΕΖΔ)-GR4210022 (ΖΕΠ) → 16 +5+4 = **25 Α/Γ**
- Παχειά Ανάφης-Μακρά-GR4210011 (ΕΖΔ) → 1+ 5 = **6 Α/Γ**
- Μεγάλο Σοφράνο - GR4210011 (ΕΖΔ) - GR4210023 (ΖΕΠ)
- Κίναρος-Λέβιθα-Λιάδι-GR4210012 (ΕΖΔ) - GR4210020 (ΖΕΠ) → 10+30+3 = **43 Α/Γ**
- Κανδελιούσσα-Περγούσσα-Παχειά Νισύρου- GR4210007(ΕΖΔ)-GR4210032(ΖΕΠ)→6+8+6 =**20Α/Γ**

Σε εθνικό επίπεδο, οι περιοχές αυτές έχουν χαρακτηριστεί ως Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά της Ελλάδας (ΣΠΠΕ), ενώ **πέντε (5) νησίδες** (Οφιδούσσα, Κούνουποι, Κανδελιούσσα, Περγούσσα, Παχειά Νισύρου) έχουν κηρυχθεί ως **(ΚΑΖ) καταφύγια άγριας ζωής** (ΦΕΚ 1153/Β/05-09-2001 και ΦΕΚ 1149/Β/04-09-2002), γεγονός που αποδεικνύει και τη σημαντική **οικολογική αξία** των ακατοίκητων αυτών νήσων όχι μόνο σε ευρωπαϊκό αλλά και σε εθνικό επίπεδο (ιδιαίτερα σε σχέση με προστατευόμενα είδη ορνιθοπανίδας που απειλούνται με εξαφάνιση όπως ο Αιγαιόγλαρος). Επιπλέον, τρεις (3) νησίδες (Οφιδούσσα, Κανδελιούσσα, Λιάδι (Μ. Λιβιάδι)), έχουν χαρακτηριστεί ως **Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους** (ΦΕΚ 1323/Β/01-11-2000) (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ).

Εν προκειμένω, στο σύνολο των 14 νησίδων, και σε συνολική έκταση περίπου 136 τ.χλμ. επί του εδάφους των προστατευόμενων νησίδων, τα συνοδά έργα αφορούν στη διάνοιξη 71.785m νέας οδοποιίας από τα οποία το 50% ήτοι 21.545 m, 15.579 m και 6.563 m αντίστοιχα αναμένεται να διανοιχθεί στα τρία μεγάλα νησιά Λέβιθα (έκτασης 9,1τ.χλμ), Σύρνα (έκτασης 7,9τ.χλμ), και Κίναρος (έκτασης 4,8τ.χλμ). Επιπλέον, στο σύνολο των 14 νησίδων, αναμένονται να γίνουν 2.738.399 m³ εκσκαφών, με μεγάλο ποσοστό (1.811.554 m³) να χρησιμοποιηθούν ως υλικό επιχώσεων.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ – ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Στην προσπάθεια για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και της εξάρτησης από τα ορυκτά και άλλες μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η ανάπτυξη της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να αποτελέσει απειλή για τη βιοποικιλότητα. Τα διαθέσιμα στοιχεία από πολυάριθμες επιστημονικές μελέτες και τεχνικές εκθέσεις της διεθνούς βιβλιογραφίας δείχνουν ότι μέσα από κατάλληλη χωροθέτηση και καλώς σχεδιασμένων αιολικών έργων, η ανάπτυξη της αιολικής ενέργειας δεν αποτελεί σε γενικές γραμμές σημαντική απειλή για τη βιοποικιλότητα. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν περιπτώσεις όπου η **ανάπτυξη αιολικών πάρκων σε συγκεκριμένες περιοχές**, έχουν προκαλέσει **σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα**. Επιπλέον, υπάρχει ένα ευρύ φάσμα πιθανών αλληλεπιδράσεων μεταξύ της βιοποικιλότητας και των αιολικών πάρκων, συμπεριλαμβανομένων των συναφών υποδομών τους (π.χ. δρόμοι πρόσβασης, καλώδια μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, μετεωρολογικοί ιστοί), οι οποίες ενδέχεται να οδηγήσουν σε σημαντικές επιπτώσεις στους οικότοπους, τη χλωρίδα και την άγρια πανίδα (Fric, 2017). Οι ομάδες οργανισμών, οι οποίες έχουν χαρακτηριστεί ως πιο ευαίσθητες στις επιπτώσεις των αιολικών πάρκων περιλαμβάνουν τα **πουλιά**, τις **νυχτερίδες** και τα **θαλάσσια θηλαστικά**. **Δυσμενείς έως καταστροφικές είναι οι επιπτώσεις και στους ευάλωτους τύπους οικοτόπων (οικότοποι προτεραιότητας)** (Fric, 2017).

Πρέπει να τονιστεί ότι, καθώς οι πραγματικές επιπτώσεις ποικίλλουν σε μεγάλο βαθμό μεταξύ διαφορετικών αιολικών πάρκων, η αξιολόγηση των επιπτώσεων και οι στρατηγικές μετριασμού τους πρέπει να διεξάγονται κατά περίπτωση (Fric, 2017).

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΕ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΕΙΔΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΤΟΠΟΥΣ

Οι άμεσες δυνητικές επιπτώσεις κατασκευής του έργου επί των θαλάσσιων τύπων οικοτόπων εξετάζονται στις περιοχές των υποστηρικτικών έργων των αιολικών πάρκων που κατασκευάζονται επί της ακτογραμμής ή σε επαφή με το θαλάσσιο πυθμένα. Τα έργα αυτά αφορούν αφενός στην κατασκευή των λιμενικών εγκαταστάσεων και αφετέρου στην πόντιση των υποβρύχιων καλωδίων μεταφοράς της ηλεκτρικής ενέργειας.

Επιπτώσεις στο θαλάσσιο περιβάλλον κατά τη φάση κατασκευής προέρχονται από τις δραστηριότητες κατασκευής των έργων στη χερσαία περιοχή των νησίδων. Οι επιπτώσεις αυτές αφορούν κυρίως ρύπους που παράγονται κατά τη λειτουργία των εργοταξίων, των αποθεσιοθαλάμων και των χώρων κατασκευής και μπορεί να απορρίπτονται απευθείας ή να μεταφέρονται στη θάλασσα μέσω απορροής με τα όμβρια ύδατα ή ακόμη μέσω απόθεσης αέριων ρύπων.

Η συνολική έκταση λιβαδιών Ποσειδωνίας που πιθανόν να θίγεται από την κατασκευή της υποβρύχιας ηλεκτρικής διασύνδεσης του έργου δεν μπορεί να είναι σήμερα γνωστή και ως εκ τούτου ούτε και το ποσοστό κατάληψης ενδαιτήματος του οικοτόπου προτεραιότητας 1120 που προκύπτει από την διάνοιξη των καναλιών όδευσης των υποβρύχιων καλωδίων.

Ωστόσο, οι επιπτώσεις που θα έχουν τα λιμενικά έργα αλλά και η πόντιση καλωδίων στα θαλάσσια οικοσυστήματα αναμένεται να είναι σημαντικές. Η ένταση και ο βαθμός αυτών των επιπτώσεων εξαρτάται από τις τεχνικές κατασκευής (π.χ. τρυπάνι) και τα dB του θορύβου που αναμένεται να προκληθούν σε σχέση με τα φυσιολογικά και ανεκτά για τα θαλάσσια είδη επίπεδα. Δεδομένου ότι ο θόρυβος τόσο κατά τη διάρκεια της κίνησης συσσώρευσης, διάτρησης και βυθοκόρησης των καλωδίων, όσο και λόγω των αυξημένων δραστηριοτήτων σκαφών κατά τη διάρκεια των εργασιών εξερεύνησης, κατασκευής και συντήρησης αναμένεται να ξεπερνά αυτά τα επίπεδα τόσο ως προς την ένταση όσο και ως προς τη διάρκεια. Ενώ δεν θα πρέπει να παραβλέψουμε και τυχόν επιπτώσεις από τον συνεχή λειτουργικό θόρυβο και τις δονήσεις που προέρχονται από τις ανεμογεννήτριες. (Evans 2008). Εν προκειμένω:

- Οι εργασίες εγκατάστασης, επισκευής ή/και απομάκρυνσης των υποθαλάσσιων καλωδίων μπορούν να προκαλέσουν φυσικές διαταραχές και συναφείς επιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένων ζημιών, μετατόπισης και απομάκρυνσης χλωρίδας και πανίδας που ζουν στις αλληλεπιδράσεις καλωδίων υποθαλάσσιας με τον θαλάσσιο βυθό. Αυτή η διαταραχή μπορεί να οδηγήσει στη μείωση της ποικιλομορφίας των ειδών, της αφθονίας και της βιομάζας (Dernie et al., 2003, OSPAR, 2012).
- Εκτιμάται ότι μπορεί να υπάρξουν αλλαγές στη συμπεριφορά των ψαριών, καθώς η παρουσία δομών (συμπεριλαμβανομένων των τεχνητών επιπτώσεων των υφάλων που προκαλούν αλλοιώσεις των ενδαιτημάτων) και η αυξημένη θολερότητα και επαναιώρηση μολυσμένων ιζημάτων κατά τη φάση κατασκευής ενδεχομένως να προκαλέσουν αλλαγές στους ιστούς των θηραμάτων και των τροφίμων. Η σημασία της μετατόπισης καθώς και της ανάκτησης μπορεί να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις συνθήκες που επικρατούν στο περιβάλλον, όπως την ποιότητα των ενδαιτημάτων, τη διαθεσιμότητα των θηραμάτων, τον ανταγωνισμό και τη δραστηριότητα των σκαφών (Scheidat 2012). Τέλος, η αλατότητα, το βάθος του νερού και η θερμοκρασία του αναμένεται να επηρεαστούν πλέον των φυσιολογικών από τις καθημερινές διακυμάνσεις και τις καιρικές συνθήκες γεγονός που επίσης επηρεάζει τα θαλάσσια οικοσυστήματα.
- Ενώ σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, η εγκατάσταση των καλωδίων θα έχει επίδραση και στα πουλιά, συγκεκριμένα στα χειμερινά και μεταναστευτικά πτηνά, μέσω της έμμεσης απώλειας ειδών θηραμάτων. Μια διαταραχή μπορεί να είναι αυξανόμενη σημασίας εάν βρίσκεται μέσα σε μια καθορισμένη Ζώνη Ειδικής Προστασίας (SPA).

Με βάση τα στοιχεία της οικολογικής αξιολόγησης των 14 νησίδων αναφορικά με τους τύπους οικοτόπων, αναμένεται να υπάρξουν καταστροφικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις σε ευάλωτους οικοτόπους, που με τη σειρά τους θα διαταράξουν είδη χλωρίδας και πανίδας που εξαρτώνται άμεσα από αυτούς. Ειδικότερα, οι σημαντικότερες επιπτώσεις που αναμένονται από την υλοποίηση του έργου ανά νησίδα είναι εξής:

- Στις νησίδες Κούνουποι και Οφιδούσα ενδέχεται να προκληθεί σημαντική (μη αναστρέψιμη) **απώλεια του οικοτόπου προτεραιότητας 6220**, η οποία αναμένεται να οδηγήσει σε **επακόλουθη απώλεια των γειτονικών οικοτόπων 5330, 5420 και 9320**, που εξαρτώνται άμεσα από τον 6220. Η συνολική απώλεια αυτών των οικοτόπων δύναται να επηρεάσει

αρνητικά την επιβίωση μεγάλης ποικιλίας ειδών, ακόμα και ειδών πτηνών που δημιουργούν φωλιές σε αυτούς οικοτόπους, οδηγώντας πιθανώς στην **εξαφάνιση ειδών και στη μη αναστρέψιμη απώλεια της βιοποικιλότητας σε όλα τα επίπεδα μορφών ζωής, που θα διαταράξει την ισορροπία του χερσαίου οικοσυστήματος.** (Βραχνάκης, 2015; San Miguel, 2008)

- Στις νησίδες Λέβιθα, Κίναρος και Λιάδι εκτιμάται ότι θα προκληθεί σημαντική **απώλεια λιβαδιών ποσειδωνίας (οικότοπος προτεραιότητας) και *Cymodocea*** και στις νησίδες Σύρνα, Πλακίδα, Μεσονήσι απώλεια λιβαδιών ποσειδωνίας και ***Cystoseira sp.*** Κατά συνέπεια ενδέχεται να προκληθεί **εκτοπισμός θαλάσσιων ειδών**, που βρίσκουν καταφύγιο και αναπαράγονται σε αυτούς τους οικοτόπους, καθώς και **μείωση των πληθυσμών τους**, λόγω έκθεσής τους στους θηρευτές τους. (Schuster et. al., 2015; Guidance on Wind Energy Development of European Commission, 2010).

Σημαντικές παραλήψεις που εντοπίστηκαν ως προς την εκτίμηση των επιπτώσεων σε θαλάσσια είδη και οικοτόπους σχετίζονται με το γεγονός ότι:

- δεν αναλύονται επαρκώς οι επιπτώσεις στις παρακείμενες εκτάσεις λιβαδιών Ποσειδωνίας (οικότοπος προτεραιότητας 1120), στους οργανισμούς που επηρεάζονται από την καταστροφή των λιβαδιών και ενδεχομένως και στους αλιείς της περιοχής (αφού ο συγκεκριμένος οικότοπος ευνοεί την ανάπτυξη της ιχθυοπανίδας και η όποια καταστροφή του μπορεί να επιφέρει αλλαγές και στη διαθεσιμότητα της).
- δεν προβλέπονται μέτρα αποκατάστασης αλλά εικάζεται γενικά και αόριστα ότι τα λιβάδια θα επανέλθουν στην αρχική τους κατάσταση.
- δεν λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι ακόμα και αν το ποσοστό των εκτάσεων που θα επηρεαστούν είναι μικρά, ωστόσο μπορεί να είναι κρίσιμα για τη διατήρηση του οικοτόπου.
- δεν λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι πρόκειται για οικότοπο προτεραιότητας, για τον οποίο η οικολογική του κατάσταση δεν είναι ακόμα επαρκώς γνωστή σε επίπεδο χώρας, ενώ δεν επιτρέπεται σύμφωνα με την οδηγία 92/43 να υπάρξουν αλλοιώσεις μεγαλύτερες του 5% σε σχέση με την συνολική του έκταση.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΑ ΕΙΔΗ ΧΛΩΡΙΔΑΣ

Αξίζει να σημειωθεί ότι η δυναμική της χλωρίδας και των κοινοτήτων των φυτών διαφέρουν από τη δυναμική των μεγάλων νησιών και της ηπειρωτικής χώρας, καθώς χαρακτηρίζονται από μεγάλο ρυθμό εναλλαγής ειδών, δηλαδή μεταβάλλεται η χλωριδική σύνθεση των φυτοκοινοτήτων, παρόλο που η δομή τους μπορεί να διατηρείται σταθερή. Υφίσταται δηλαδή μία διαρκής διαδικασία εποικισμού και εξαφάνισης ειδών, οφειλόμενη κυρίως στις τυχαίες μεταβολές των περιβαλλοντικών συνθηκών. Στην διαδικασία αυτή παίζουν σημαντικό ρόλο η περιορισμένη έκταση και η περιορισμένη επάρκεια θρεπτικών συστατικών που επηρεάζουν τη δυνατότητα εγκατάστασης των νέων ειδών που φτάνουν τυχαία στις νησίδες ή καταλαμβάνουν (ανταγωνισμός) περιοχές στην ίδια νησίδα (Δεληπέτρου & Γεωργίου, 2010).

Στην ιδιαίτερη ευαισθησία του συστήματος συνηγορεί και το γεγονός ότι οι ανθρώπινες επεμβάσεις όπως η βόσκηση επηρεάζουν τη δυναμική των φυτοκοινοτήτων, κατά τα φαινόμενα αυξάνοντας τον ρυθμό εναλλαγής ειδών. Οι επεμβάσεις που προκαλούν απώλεια της έκτασης των φυσικών οικοτόπων ενδέχεται να επηρεάσουν σημαντικά τη δυναμική των φυτοκοινοτήτων. Μέχρι τώρα δεν υπήρχαν τέτοιου είδους μεγάλης κλίμακας επεμβάσεις στις βραχονησίδες του Αιγαίου και έτσι οι επιπτώσεις τους δεν έχουν μελετηθεί. Συνεπώς, δεν είναι δυνατό να προβλεφθούν με βεβαιότητα οι επιπτώσεις των προτεινόμενων έργων. Στις βραχονησίδες του Αιγαίου απαντούν σποραδικά είδη με περιορισμένη εξάπλωση (ενδημικά του Αιγαίου) και επίσης είδη που η εξάπλωσή τους περιορίζεται αποκλειστικά (στενο-ενδημικά είδη) ή κυρίως σε βραχονησίδες (Δεληπέτρου & Γεωργίου, 2010).

Λόγω της μεγάλης επίδρασης των τυχαίων παραγόντων που αναφέρθηκαν παραπάνω, η σύνθεση των φυτοκοινοτήτων σε κάθε νησίδα είναι μοναδική και μπορεί να διαφέρει πολύ σημαντικά ακόμα μεταξύ γειτονικών βραχονησίδων, αντίθετα με ότι συμβαίνει στα μεγάλα νησιά ή στην ηπειρωτική χώρα. Η μοναδικότητα, η επιστημονική και οικολογική αξία των βραχονησίδων του Αιγαίου καθώς και η ευαισθησία τους στις ανθρώπινες επεμβάσεις συνηγορούν στην απόρριψη μεγάλης (σχετικά με το μέγεθος των νησίδων) κλίμακας κατασκευαστικών έργων, όπως η εγκατάσταση αιολικών σταθμών

(Δεληπέτρου & Γεωργίου, 2010).

Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει σε συγκεκριμένα είδη χλωρίδας, όπως το *Silene holzmannii* που αποτελεί ενδημικό είδος των βραχονησίδων, και **είδος προτεραιότητας του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ**. Το *Silene holzmannii* είναι ευπαθές ενδημικό βραχονησίδων, προστατεύεται από την ελληνική νομοθεσία με το **Προεδρικό Διάταγμα 67/1981** και τη σύμβαση της Βέρνης. Οι πληθυσμοί του είδους παρουσιάζουν μεγάλες διακυμάνσεις οφειλόμενες σε τυχαίους παράγοντες και είναι δυνατή η εξαφάνισή του (προσωρινή ή μόνιμη) από οποιαδήποτε νησίδα της περιοχής εξάπλωσής του εάν συμπέσουν επανειλημμένες δυσμενείς συνθήκες. Οι επιπλέον απώλειες οφειλόμενες κυρίως σε κατανάλωση από θηρευτές ή βόσκηση και κατά δεύτερο λόγο σε απώλεια ενδιαιτήματος επιδεινώνουν αυτή την κατάσταση. Για το λόγο αυτό το είδος έχει κριθεί ως **κινδυνεύον (EN) σύμφωνα με τα κριτήρια της IUCN** και η κατάσταση διατήρησής του σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ανεπαρκής (U1).

Η συνολική επιβίωσή του εξαρτάται από τη διατήρηση όσο το δυνατόν περισσότερων θέσεων ανά πάσα στιγμή έτσι ώστε οι θέσεις αυτές να λειτουργούν ως πληθυσμοί-πηγές για την εγκατάσταση σε νέες θέσεις με κατάλληλο ενδιαίτημα ή την επανεγκατάσταση και τον εμπλουτισμό των πληθυσμών σε παλαιές. Η απώλεια έστω και μίας θέσης βαρύνει σημαντικά την κατάσταση διατήρησης του είδους.

Σε ότι αφορά το *Allium brulloi*, επίσης **στενοενδημικό είδος** που έχει βρεθεί μόνο στην Αστυπάλαια και στη νησίδα Κουνουποί, και το οποίο απαντά σποραδικά σε ασβεστολιθικούς βράχους (8210) και σε θαμνώνες (5210, 5420).

Ενώ σε σχέση με το είδος *Nigella degenii subsp. minor.*, παρά το ότι η *Nigella degenii* είναι είδος ενδημικό των Κυκλάδων, το υποείδος *minor* απαντά μόνο στη νησίδα Παχειά (Ανάφη) όπου ο πληθυσμός φαίνεται ότι είναι μικρός και άρα ιδιαίτερα ευάλωτος. Το ενδιαίτημά του είναι τα φρύγανα (5420).

Από τα υπόλοιπα σημαντικά είδη χλωρίδας που έχουν εντοπιστεί στις 14 νησίδες όπου προτείνονται έργα, υπάρχουν τα *Allium pilosum*, *Filago aegaea*, *Muscari cycladicum*, *Arenaria aegaea*, *Hymenonema graecum*, *Nigella doerfleri* και όλα τα είδη ορχιδέων που απαντούν σε θαμνώνες (5420, 5210, 5330), ενώ τα *Limonium palmare*, *Caroxylon aegaeum*, *Silene fabaria*, *Beta vulgaris subsp. adanensis*, *Anthemis ammanthus subsp. ammanthus*, *Anthemis scorolorum* απαντούν σε παράκτιες θέσεις (1240, 1430). **Ειδικότερα:**

- Στη νησίδα **Κούνουποι** εκτιμάται ότι θα προκληθεί **απώλεια του ενδιαιτήματος του είδους *Allium brulloi* κατά 13% στον οικότοπο 5210 και 7% στον οικότοπο 5420**. Η **αποκατάσταση** του πληθυσμού του είδους μετά τα έργα **δεν μπορεί να εξασφαλιστεί** (Δεληπέτρου 2019).
- Τα προτεινόμενα έργα στο **Μεγάλο Σοφράνο** θεωρούμε ότι θα προκαλέσουν **απώλεια κατά 25,8% του οικοτόπου 1430 και 2,5% του οικοτόπου 1240 και κατά συνέπεια κρίνουμε ότι η συνολική απώλεια ενδιαιτήματος μπορεί να είναι καταστροφική για την επιβίωση του είδους *Silene holzmannii* στη νησίδα**. Τονίζουμε επίσης ότι η **αποκατάσταση του ενδιαιτήματος περιλαμβάνει ένα σύνολο ειδών και όχι μόνο τη *Silene holzmannii***, ενώ η επιτυχία της **αποκατάστασης δεν είναι εξασφαλισμένη**. Τα πιθανά μέτρα αποκατάστασης δεν μπορεί παρά να είναι πιλοτικά, άρα να έχουν αβέβαιη έκβαση, καθώς μέχρι τώρα δεν υπάρχει εμπειρία τεχνητής εγκατάστασης του είδους ούτε ακόμα και σε θέσεις στις οποίες το κατάλληλο ενδιαίτημα διατηρείται (πόσο μάλλον όταν έχει καταστραφεί), (Δεληπέτρου & Γεωργίου, 2010).
- Τα προτεινόμενα έργα πιστεύουμε ότι θα προκαλέσουν **απώλεια του ενδιαιτήματος του υποείδους *Nigella degenii subsp. minor* στη νησίδα Παχειά (Ανάφη) κατά 2,6%**. Η **αποκατάσταση** του πληθυσμού του μετά τα έργα **δεν μπορεί να εξασφαλιστεί**. (Δεληπέτρου, 2019)
- Τα είδη *Allium pilosum*, *Filago aegaea*, *Muscari cycladicum*, *Arenaria aegaea*, *Hymenonema graecum*, *Nigella doerfleri* και όλα τα είδη ορχιδέων που απαντούν σε θαμνώνες (οικότοποι 5420, 5210, 5330) θεωρούμε ότι θα υποστούν **απώλεια ενδιαιτήματος μεγαλύτερη από 10%**

στις περισσότερες νησίδες. (Δεληπέτρου, 2019)

- Τα είδη *Limonium palmare*, *Caroxylon aegaeum*, *Silene fabaria*, *Beta vulgaris subsp. adanensis*, *Anthemis ammanthus subsp. ammanthus*, *Anthemis scopulorum* που απαντούν σε παράκτιες θέσεις (οικότοποι 1240, 1430) θεωρούμε ότι θα υποστούν **απώλεια ενδιαιτήματος μεταξύ του 0,5% και του 13,6%, με μεγαλύτερες απώλειες στις μικρότερες νησίδες.** (Δεληπέτρου, 2019)

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΟΡΝΙΘΟΠΑΝΙΔΑ

Στις περισσότερες ΖΕΠ, η μελέτη της εποπτείας αναφέρει ως **πολύ σημαντική απειλή την ανάπτυξη των αιολικών**, καθώς πολλές από τις νησίδες είναι εντός μεταναστευτικών διαδρόμων. Μάλιστα, 3 παλαιότερες ΕΠΜ που έχουν εκπονηθεί για τις νησίδες αυτές, εισηγούνταν **απαγόρευση κατασκευής τέτοιου είδους έργων επί αυτών.** Η εγκατάσταση και λειτουργία των ανεμογεννητριών στις προτεινόμενες ΑΣΠΗΕ, μπορεί να δημιουργήσει πληθώρα επιπτώσεων στα είδη των πτηνών που απαντώνται στην περιοχή. Τέτοιου είδους επιπτώσεις είναι:

- Θανατηφόρες συγκρούσεις των πτηνών στις ανεμογεννήτριες, κυρίως στις περιπτώσεις πτηνών που χρησιμοποιούν τις νησίδες για ανάπαυση (Schuster et. al., 2015; Guidance on Wind Energy Development of European Commission, 2010).
- Διαταραχή, αποφυγή και απομάκρυνση των πτηνών από τους οικοτόπους, αφενός λόγω του ότι τα πτηνά αντιλαμβάνονται τις ανεμογεννήτριες ως κούρνιας αρπακτικών και αφετέρου λόγω κατασκευής άλλων υποδομών για τα αιολικά πάρκα, πχ δρόμοι, εγκατάστασης προσωπικού κλπ. Απώλεια του ιδανικού τόπου κατοικίας για αναπαραγωγή και κούρνιασμα, λόγω αποφυγής αυτών των τόπων που καταλήφθηκαν από ανεμογεννήτριες και δρόμους. Εύρεση ενός λιγότερο ιδανικού οικοτόπου (Schuster et. al., 2015; Guidance on Wind Energy Development of European Commission, 2010).
- Φαινόμενα φραγμού της πτήσης των πτηνών σε μεταναστευτικές διαδρομές και σε τακτικές διαδρομές πτήσης σε τοπικό επίπεδο μεταξύ περιοχών σίτισης και περιοχών ανάπαυσης ή αναπαραγωγής. Οι παρακάμψεις των ανεμογεννητριών μπορεί να συνεπάγονται αυξημένη κατανάλωση ενέργειας και χρόνου, οι οποίες θα μπορούσαν μακροπρόθεσμα να επηρεάσουν τις παραμέτρους που σχετίζονται με την φυσική κατάσταση των πτηνών όπως η επιβίωση και η αναπαραγωγική ικανότητα (Schuster et. al., 2015; Guidance on Wind Energy Development of European Commission, 2010).
- Καταστροφή των οικοτόπων των πτηνών, η οποία οδηγεί ακόμα και στην εκτόπισή τους (Schuster et. al., 2015; Guidance on Wind Energy Development of European Commission,

Αξίζει να σημειωθεί πως ακόμη και αν οι περιοχές που επηρεάζονται γύρω από τα μεμονωμένα αιολικά πάρκα είναι μικρές σε σχέση με τη συνολική διαθεσιμότητα οικοτόπων για αναπαραγωγή, σίτιση ή χειμερία, οι συνολικές επιπτώσεις μιας σειράς αιολικών πάρκων στην ίδια ευρύτερη περιοχή μπορεί να είναι σημαντικές. **Συμπερασματικά, αφ' ενός η ανθρώπινη παρέμβαση και αφετέρου η κατασκευή ΑΣΠΗΕ θεωρείται ότι θα μειώσει την όποια δραστηριότητα των πτηνών στις εν λόγω ακατοίχτες νησίδες και εν καιρώ πιθανά να μειωθεί και η παρουσία των ειδών στα ενδιαιτήματα των ΖΕΠ.**

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΜΕΟΑ

- Η ΜΕΟΑ αναφέρει ότι η απώλεια μέχρι και 25% της έκτασης κάθε οικοτόπου αντιστοιχεί σε ασθενή επίπτωση, χωρίς όμως να τεκμηριώνεται η παραπάνω άποψη. Από την άλλη πλευρά, το Άρθρο 17 της **Οδηγίας 92/43** αναφέρει ότι **η μείωση κατά 10% της έκτασης του οικοτόπου σε σχέση με την ευνοϊκή τιμή αναφοράς σε επίπεδο χώρας καθιστά την κατάσταση διατήρησης του οικοτόπου κακή (U2).** Επιπλέον, στη ΜΕΟΑ χρησιμοποιείται η έκφραση «κατάληψη του οικοτόπου από τα έργα» ενώ στην ουσία, γίνεται λόγος για **καταστροφή τμήματος του οικοτόπου.** Γενικότερα, η ποσοστιαία καταστροφή του οικοτόπου σε επίπεδο ΕΖΔ ή σε επίπεδο ΤΕΔ, είναι παραπλανητικό μέγεθος σε όλες τις περιπτώσεις που η ΕΖΔ ή η ΤΕΔ περιλαμβάνουν μεγαλύτερα νησιά τα οποία περιλαμβάνουν μεγάλες εκτάσεις των οικοτόπων.

- **Παράγραφος 3.2.1.2** (σελ.40): Στην παράγραφο αυτή αναφέρεται ότι θα γίνει φυσικός εποικισμός των εκτάσεων που επηρεάζονται από τα έργα. Ο φυσικός εποικισμός θα γίνει ενδεχομένως, αλλά λόγω της μεγάλης εξάρτησης των διαδικασιών εγκατάστασης ειδών από τυχαίους παράγοντες, ειδικά στις μικρότερες νησίδες, δεν είναι καθόλου σίγουρο το ποια είδη θα εγκατασταθούν τελικά. Στις θέσεις όπου θα καταστραφούν οι οικότοποι θα δημιουργηθούν **κενές διαταραγμένες εκτάσεις** και επιπλέον θα επηρεαστεί και η ρηχή στα εδάφη των νησίδων τράπεζα σπερμάτων που είναι σημαντική για την επανεγκατάσταση των ειδών. Υπάρχει μεγάλος κίνδυνος εγκατάστασης διαταραχόφιλων-νιτρόφιλων ή ακόμα και ξενικών ειδών ειδικά αφού η μεταφορά υλικών για τα κατασκευαστικά έργα ενέχει τον κίνδυνο μεταφοράς αναπαραγωγικών μονάδων διάφορων φυτών. Ο κίνδυνος αυτός είναι ακόμα μεγαλύτερος λόγω της πενταετούς διάρκειας των έργων.
- Επίσης αναφέρεται ότι με τις φυτοτεχνικές εργασίες στις εκτάσεις όπου θα γίνει αποκατάσταση οικοτόπων θα ενισχυθούν και θα αναπτυχθούν οι πληθυσμοί των ειδών χλωρίδας. Αυτό δεν ισχύει αφού οι προγραμματιζόμενες φυτεύσεις, όπως αναφέρονται στο **Προσάρτημα ΙΧ**, αφορούν σχεδόν αποκλειστικά θαμνώδη είδη και ημίθαμνους και μάλιστα μικρό αριθμό αυτών, ενώ αγνοούνται τα πώδη είδη που αποτελούν κύριο παράγοντα της βιοποικιλότητας των νησίδων.
- **Γενικότερα, σε όλο το σχέδιο αποκατάστασης η αντιμετώπιση των οικοτόπων αξιολογείται από τη σκοπιά των ξυλωδών ειδών, γίνεται δηλαδή μια δασολογική προσέγγιση ενός μη δασικού οικοσυστήματος** (Δεληπέτρου, 2019).
- Η ΜΕΟΑ προβλέπει την εγκατάσταση αιολικών εγκαταστάσεων στην ΕΖΔ GR4210009, στην οποία εντοπίζεται ο οικότοπος προτεραιότητας 6220, μη λαμβάνοντας υπόψη το Άρθρο 6 της Οδηγίας 92/43 που ορίζει ως περιοχές αποκλεισμού χωροθέτησης αιολικών εγκαταστάσεων τους οικοτόπους προτεραιότητας και τα ενδιαιτήματα των ειδών προτεραιότητας σε ΕΖΔ του δικτύου Natura 2000.
- Η ΜΕΟΑ παρουσιάζει φωτογραφίες των θαλάσσιων περιοχών των νησίδων που καλύπτονται με λιβάδια ποσειδωνίας, ενώ δεν κάνει αναφορά στα λιβάδια *Cymodocea* και *Cystoseira* sp, που αποτελούν και αυτά καταφύγιο πολλών θαλάσσιων ειδών και σημαντικές περιοχές παραγωγικότητας. Πολλές από αυτές τις θαλάσσιες περιοχές, αποτελούν εναλλακτικές περιοχές κατασκευής των λιμενικών εγκαταστάσεων και συγκεκριμένα στην Πλακίδα και οι 3 εναλλακτικές περιοχές που προτείνονται, καλύπτονται από λιβάδια ποσειδωνίας.
- Υπάρχει αναντιστοιχία στα είδη που αναφέρονται στους «Πίνακες επιφανειών ανά πρότυπο φύτευσης ποσότητα και είδος φυτού» και στα είδη που αναφέρονται στους πίνακες των σελίδων 42-44 του Προσαρτήματος. Επιπλέον στα προς φύτευση είδη αναφέρονται τα *Cerantonia siliqua* και *Lavandula stoechas* που δεν αναφέρονται από καμία από τις νησίδες.
- Οι επεμβάσεις που προβλέπεται να γίνουν κατά τη διάρκεια της αποκατάστασης, όπως άρδευση, λίπανση και βοτάνισμα θα απομακρύνουν τα αυτοφυή είδη και θα μεταβάλλουν τις οικολογικές συνθήκες των θέσεων ενθαρρύνοντας την εγκατάσταση ανεπιθύμητων ειδών. Τελικά, προς χάριν της ανάπτυξης των ξυλωδών ειδών, θα εμποδιστεί η εγκατάσταση αυτοφυών ποωδών ειδών των νησίδων.
- Επιπλέον, σημαντικό είναι ότι η ορνιθολογική δουλειά πεδίου, που διεξήχθη για την ΜΕΟΑ, είναι όχι μόνο ανεπαρκής (**4-9 μέρες**), αλλά και σχετικά παλιά (2012- 7 χρόνια πριν). Ειδικότερα, η εργασία πεδίου για τα είδη χλωρίδας και τους οικοτόπους διάρκεσε 6 ημέρες κατά τη χειμερινή περίοδο, οπότε δεν είναι ορατά τα περισσότερα πώδη είδη χλωρίδας και 8 ημέρες κατά την άνοιξη που αποτελεί την πιο κατάλληλη περίοδο για δειγματοληψίες σε νησίδες. Η διάρκεια αυτής της εργασίας είναι πολύ μικρή για να γίνει επαρκής αξιολόγηση της βιοποικιλότητας και των πληθυσμών των ειδών χλωρίδας. Θα έπρεπε οπωσδήποτε να έχει συμπληρωθεί έτσι ώστε ο συνολικός χρόνος να είναι **20-60 μέρες** (κατανεμημένες εποχικά) για να ικανοποιούνται οι προδιαγραφές της **Υ.Α. 170225/2014.**

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι βραχονησίδες αποτελούν πολύτιμα και ευαίσθητα οικοσυστήματα τόσο από την άποψη της οικολογικής σημασίας τους όσο και από την άποψη της επιστημονικής μελέτης. Η δυναμική της χλωρίδας και των κοινοτήτων των φυτών διαφέρουν από τη δυναμική των μεγάλων νησιών και της ηπειρωτικής χώρας. Οι βραχονησίδες, ιδιαίτερα οι μικρότερες χαρακτηρίζονται από μεγάλο ρυθμό εναλλαγής ειδών, δηλαδή μεταβάλλεται η χλωριδική σύνθεση των φυτοκοινοτήτων, παρόλο που η δομή τους μπορεί να διατηρείται σταθερή. Υφίσταται δηλαδή μία διαρκής διαδικασία εποικισμού και εξαφάνισης ειδών, οφειλόμενη κυρίως στις τυχαίες μεταβολές των περιβαλλοντικών συνθηκών. Στην διαδικασία αυτή παίζουν σημαντικό ρόλο η περιορισμένη έκταση και η περιορισμένη επάρκεια θρεπτικών συστατικών που επηρεάζουν τη δυνατότητα εγκατάστασης των νέων ειδών που φτάνουν τυχαία στις νησίδες ή καταλαμβάνουν περιοχές στην ίδια νησίδα (ανταγωνισμός).

Στις βραχονησίδες του Αιγαίου απαντούν σποραδικά είδη με περιορισμένη εξάπλωση (ενδημικά του Αιγαίου) και επίσης είδη που η εξάπλωσή τους περιορίζεται αποκλειστικά ή κυρίως σε βραχονησίδες (ενδημίτες βραχονησίδων). Η σύνθεση των φυτοκοινοτήτων σε κάθε νησίδα είναι μοναδική και μπορεί να διαφέρει πολύ σημαντικά ακόμα μεταξύ γειτονικών βραχονησίδων, αντίθετα με ότι συμβαίνει στα μεγάλα νησιά ή στην ηπειρωτική χώρα.

Η ύπαρξη θερμοθετημένων Καταφυγίων Άγριας Ζωής, η μοναδικότητα, η επιστημονική και οικολογική αξία των βραχονησίδων του Αιγαίου καθώς και η ευαισθησία τους στις ανθρώπινες επεμβάσεις συνηγορούν στην απόρριψη μεγάλης (σχετικά με το μέγεθος των νησίδων) κλίμακας κατασκευαστικών έργων, όπως η εγκατάσταση αιολικών σταθμών.

Θεωρούμε ότι η ΜΕΟΑ θα **έπρεπε να αναφέρεται στην αξιολόγηση της επίδρασης του έργου σε κάθε νησίδα χωριστά**, λαμβάνοντας υπόψη την έκτασή της, τους οργανισμούς που διαβιούν σε αυτή, την επισκέπτονται ή διαβιούν στη θάλασσα που την περικλείει, αναγνωρίζοντας έτσι το πόσο ευάλωτη είναι η διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας σε κάθε νησίδα χωριστά αλλά και στο σύνολο του νησιωτικού συμπλέγματος όπου προβλέπεται να υλοποιηθεί το έργο και των νησίδων γύρω από αυτό.

Σημαντική η προσπάθεια για επίτευξη ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, όπως η αιολική αλλά είναι επίσης πολύ σημαντική και η οικολογική αξία και ισορροπία των βραχονησίδων του Νοτίου Αιγαίου. Δεν αναφερόμαστε απλά σε ακατοίκητα νησιά αλλά σε οάσεις βιοποικιλότητας που στοιχειοθετούν συγκεκριμένο τοπίο. Θεωρούμε ότι το προτεινόμενο έργο σε σχέση με το πιθανό διακύβευμα απαιτεί μια σοβαρότερη και εκτενέστερη μελέτη που θα προτείνει σαφείς ζώνες αποκλεισμού των ανεμογεννητριών λόγω οικοτόπων & ειδών προτεραιότητας, Καταφυγίων Άγριας Ζωής που υπάρχουν στις νησίδες και της πιθανής περιβαλλοντικής υποβάθμισης που το έργο θα μπορούσε να προκαλέσει.

Για την έκφραση αρνητικής γνώμης, το προσωπικό του ΦΔ Προστατευόμενων Περιοχών Δωδεκανήσου συγκέντρωσε και οργάνωσε σε μορφή πίνακα (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ) τα κρίσιμα προς αξιολόγηση ζητήματα του εν λόγω έργου παρουσιάζοντας:

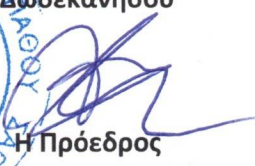
- ο τις προστατευόμενες περιοχές στις οποίες εντάσσεται κάθε μια από τις 14 συνολικά ακατοίκητες νησίδες
- ο τις προβλεπόμενες παρεμβάσεις σε κάθε νησίδα σύμφωνα με την ΜΕΟΑ
- ο τους σημαντικούς οικοτόπους και τους οικοτόπους προτεραιότητας ανά νησίδα
- ο τα είδη προτεραιότητας και τα είδη χαρακτηρισμού που εντοπίζονται σε κάθε νησίδα
- ο Τα Καταφύγια Άγριας Ζωής (ΚΑΖ) στις νησίδες καθώς και
- ο τις απειλές όπως αυτές καταχωρήθηκαν στις δημοσιευμένες φόρμες καταγραφής του Δικτύου NATURA 2000 (Natura 2000 Standard Data Form), ή έχουν διαγνωσθεί/διαπιστωθεί από ερευνητές και επιστημονικούς συνεργάτες του ΦΔ ΠΠ Δωδεκανήσου για τα εν λόγω είδη στη διάρκεια του έργου της εποπτείας.

Τα στοιχεία που παρουσιάζονται στον πίνακα του Παραρτήματος, προέρχονται από πηγές όπως το European Environment Agency, τα Natura 2000 Standard Data Forms για κάθε ΖΕΠ και ΕΖΔ καθώς και από πρόσφατα επιστημονικά άρθρα και επιστημονικές ανασκοπήσεις της υπάρχουσας δημοσιευμένης βιβλιογραφίας σε επιστημονικά περιοδικά και βιβλία.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΤΗΣ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗΣ	
A. ΓΝΩΜΟΔΟΤΟΥΜΕ ΘΕΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ Ή ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΧΩΡΙΣ ΤΗΝ ΑΠΑΙΤΗΣΗ ΠΡΟΣΘΕΤΩΝ ΟΡΩΝ - ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΩΝ	☐
B. ΓΝΩΜΟΔΟΤΟΥΜΕ ΘΕΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ Ή ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΟΡΟΥΣ – ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΠΑΡΑΤΙΘΕΝΤΑΙ ΣΤΟ ΣΗΜΕΙΟ 4 ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ	☐
Γ. ΓΝΩΜΟΔΟΤΟΥΜΕ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ Ή ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΠΟΥ ΠΑΡΑΤΙΘΕΝΤΑΙ ΣΤΟ ΣΗΜΕΙΟ 4 ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ	☒
Δ. ΔΕΝ ΔΥΝΑΜΕΘΑ ΝΑ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΟΥΜΕ ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΑΒΙΒΑΣΘΕΙΣΑΣ ΜΠΕ ΔΙΟΤΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΝΟΝΤΑΙ ΣΕ ΑΥΤΗ ΟΥΣΙΩΔΕΙΣ ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΣΕ Ο,ΤΙ ΑΦΟΡΑ ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΜΑΣ, ΟΠΩΣ ΑΥΤΕΣ (ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ) ΔΙΑΠΙΣΤΩΝΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΣΗΜΕΙΟ 4 ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ	☐
Ε. ΔΕΝ ΔΥΝΑΜΕΘΑ ΝΑ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΟΥΜΕ ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΑΒΙΒΑΣΘΕΙΣΑΣ ΜΠΕ ΔΙΟΤΙ ΔΕΝ ΕΜΠΙΠΤΕΙ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΜΑΣ	☐

Για το ΔΣ
Του Φορέα Διαχείρισης
Προστατευόμενων Περιοχών
Δωδεκανήσου

Η Πρόεδρος
Χαρίκλεια Καργιολάκη

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Νησίδες - Προστευόμενες περιοχές	Προβλεπόμενες Παρεμβάσεις	Σημαντικοί Οικότοποι	Είδη Προτεραιότητας	Κύριες απειλές
<p>Κούνουποι - Οφιδούσσα - GR4210009 (ΕΖΔ) - GR4210021 (ΖΕΠ)</p>	<p>Κούνουποι (έκταση 1,30 τ.χλμ.): εγκατάσταση έξι (6) ανεμογεννητριών σε έκταση ίση με 18.000 m². Η συνολική οδοποιία επί της μικρής ακατοίκητης νησίδας έχει μήκος 2.421 m δρόμου με τα απαραίτητα χωματουργικά (63.739 m³) και λιμενικά έργα 4000 m³. Οφιδούσα (έκταση 1,94 τ.χλμ.): χωροθετούνται συνολικά τέσσερις (4) ανεμογεννήτριες, Η συνολική οδοποιία επί της νησίδας ανέρχεται στα 2.100 m δρόμου με τα απαραίτητα χωματουργικά (81.609 m³) και λιμενικά έργα (2000 m³).</p>	<p>Ύπαρξη 10 τύπων οικοτόπων, οι 9 εκ των οποίων με πολύ καλή αντιπροσωπευτικότητα και ένα σημαντικό οικοτόπο προτεραιότητας (6220 - Ψευδοστέπα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά από <i>Thero-Brachypodietea</i>). (Natura 2000 Standard Data Form GR4210009).</p> <p>Οι νησίδες Κούνουποι και Οφιδούσα έχουν χαρακτηριστεί Καταφύγια Άγριας Ζωής (ΦΕΚ 1153/Β/05-09-2001) προκειμένου να διασωθούν, να επιβιώσουν και να αναπαραχθούν σπάνια και απειλούμενα με εξαφάνιση είδη ορνιθοπανίδας όπως ο Αγαιόγλαρος, ο Πετρίλος, κλπ,</p> <p>Ενώ η νησίδα Οφιδούσα συγκαταλέγεται ανάμεσα στις 53 νησίδες του Ν. Κυκλάδων που με την με αρ. ΔΠΑ/10908 Απόφαση του Υπουργού Αιγαίου έχουν χαρακτηριστεί ως Τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (ΦΕΚ 1323/Β/01-11-2000) όπου επιτρέπεται μόνο η άσκηση παραδοσιακών ασχολιών, η επισκευή ή αποκατάσταση τυχόν υφιστάμενων κτισμάτων και η κατασκευή κτισμάτων προσαρμοσμένων στο περιβάλλον για</p>	<p>GR4210009: Δέκα είδη ενδημικών φυτών εκ των οποίων επτά χαρακτηρίζονται ως «Σπάνια» (Natura 2000 Data Form GR4210009) και απειλούμενα (IUCN Red DataList) τα: <i>Alliumlonganum</i>, <i>Campanulalaciniata</i>, <i>Eryngiumamorginum</i>, <i>Limoniumfrederici</i>, <i>Origanumtournefortii</i>, <i>Pimpinellapretenderis</i>, <i>Stachelinafruticose</i>. Το είδος <i>Alliumlonganum</i> συμπεριλαμβάνεται στην CorineChecklist ως «Απειλούμενο», Το είδος <i>Bongardiachrysoagonum</i> συμπεριλαμβάνεται στο Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο ως «Εξαφανισμένο – Κινδυνεύον» και τα είδη <i>Pimpinellapretenderis</i>, <i>Fibigialunarioides</i>, <i>Convolvuluscammonia</i> προστατεύονται από την Ελληνική Νομοθεσία.</p> <p>Το <i>Alliumbrulloi</i> αποτελεί στενό ενδημικό είδος που έχει βρεθεί μόνο στην Αστυπάλαια και στη νησίδα Κούνουποι. Απαντά σποραδικά σε ασβεστολιθικούς βράχους (οικότοπος 8210) και σε θαμνώνες (οικότοποι 5210 και 5420). (Δεληπέτρου & Γεωργίου, 2010)</p>	<p>Πολύ μεγάλη απειλή του οικοτόπου 6220 είναι η οδοποίηση, η κατασκευή εργοταξίων και οικοδομικών εγκαταστάσεων, ιδιαίτερα στις παράκτιες περιοχές των Μεσογειακών νησίδων (π.χ. λιμενικές εγκαταστάσεις), λόγω της εκταταμένης αποψίλωσης του οικοτόπου αλλά και των γειτονικών του (5330, 5420), που εξαρτώνται άμεσα από αυτόν. Το αποτέλεσμα είναι η ολοκληρωτική και μόνιμη εξαφάνιση της φυσικής βιοποικιλότητας. (Βραχνάκης, 2015; San Miguel, 2008). Άλλες απειλές των νησίδων της ΕΖΔ GR4210009: D01 - Roads, paths and railroads, D03.03 – Θαλάσσιες κατασκευές, H01 - Pollution to surface waters (limnic, terrestrial, marine & brackish). Αυτές οι απειλές έχουν την κατάταξη "Medium". (Natura 2000 Standard Data Form GR4210009)</p>

Νησίδες - Προστευόμενες περιοχές	Προβλεπόμενες Παρεμβάσεις	Σημαντικοί Οικότοποι	Είδη Προτεραιότητας	Κύριες απειλές
		<p>την εξυπηρέτηση αναγκών εθνικής άμυνας, φαροφύλαξης, αρχαιολογίας, επιστημονικής έρευνας, και για λόγους προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και μετά από σύμφωνη γνώμη της αρμόδιας ΕΠΕΑΕ.</p>	<p>GR4210021:<i>Puffinusyelkouan</i> (Μύχος της Μεσογείου), <i>Falcoeleonora</i>(Μαυροπετρίτης) και <i>Larusaudouinii</i> (Αιγαιογλαρος). Αποτελούν είδη χαρακτηρισμού και προτεραιότητας. Πρόσφατα στοιχεία δείχνουν ότι ο πληθυσμός <i>Larusaudouinii</i> στην περιοχή έχει μειωθεί. (Natura 2000 Standard Data Form GR4210021)</p>	<p>Κυριότερη απειλή των ειδών χαρακτηρισμού και προτεραιότητας της ΖΕΠ GR4210021: C03.03 "Windenergyproduction" με κατάταξη "High" στο Natura 2000 Standard Data Form GR4210021</p>

Νησίδες - Προστευόμενες περιοχές	Προβλεπόμενες Παρεμβάσεις	Σημαντικοί Οικότοποι	Είδη Προτεραιότητας	Κύριες απειλές
<p>Σύρνα-Πλακίδα-Μεσονήσι-GR4210011 (ΕΖΔ)-GR4210022 (ΖΕΠ) Παχειά Ανάφης-Μακρά-GR4210011 (ΕΖΔ) Μεγάλο Σοφράνο - GR4210011 (ΕΖΔ) - GR4210022 (ΖΕΠ)</p>	<p>Σύρνα (έκταση 7.9 τ.χλμ.): χωροθετούνται συνολικά δεκαέξι (16) ανεμογεννήτριες, Η συνολική οδοποιία επί της νησίδας ανέρχεται στα 15.579 m δρόμου με τα απαραίτητα χωματουργικά (656.775 m3) και λιμενικά έργα (17.406 m3). Πλακίδα(έκταση 0,514 τ.χλμ.): χωροθετούνται συνολικά πέντε (5) ανεμογεννήτριες, Η συνολική οδοποιία επί της νησίδας ανέρχεται στα 2.515 m δρόμου με τα απαραίτητα χωματουργικά (73.974 m3) και λιμενικά έργα(2.164 m3). Μεσονήσι (έκταση 0.416 τ.χλμ.): χωροθετούνται συνολικά τέσσερις (4) ανεμογεννήτριες, Η συνολική οδοποιία επί της νησίδας ανέρχεται στα 1.966 m δρόμου με τα απαραίτητα χωματουργικά (45.242 m3) και λιμενικά έργα(1.947 m3). Παχειά Ανάφης: χωροθετείται μία (1) ανεμογεννήτρια, Η συνολική οδοποιία επί της νησίδας ανέρχεται στα 1.179 m δρόμου με τα απαραίτητα χωματουργικά (52.335 m3) και λιμενικά έργα(2.000 m3). Μακρά: χωροθετούνται συνολικά πέντε (5) ανεμογεννήτριες, Η συνολική οδοποιία επί της νησίδας ανέρχεται στα 2.196 m δρόμου με τα απαραίτητα χωματουργικά (77,105 m3) και λιμενικά έργα (2.000 m3). Μεγάλο Σοφράνο (έκταση 1.281</p>	<p>Στη νησίδα Σύρνα εντόπιζεται ο οικότοπος προτεραιότητας 1120 - Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με Posidonia (Posidonionocae) που προστατεύεται από την ελληνική νομοθεσία με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981 και τη Σύμβαση της Βέρνης. Μεγάλη σημασία των νησίδων καθώς χάρις την ύπαρξή τους, δημιουργούνται τόσο χερσαία όσο και θαλάσσια οικοσυστήματα, που λειτουργούν ως "οάσεις" στο Αιγαίο, ακόμη και σε ολόκληρη την ανατολική Μεσόγειο. Τα νερά που τα περιβάλλουν είναι βαθιά και τα ρηγά, αν και καλύπτουν μια μικρή περιοχή, είναι πολύ σημαντικά για τα θαλάσσια οικοσυστήματα, καθώς οι θαλάσσιοι οργανισμοί τρέφονται και αναζητούν καταφύγιο σε αυτές τις περιοχές. Το βραχώδες υπόστρωμα του θαλάσσιου πυθμένα καλύπτεται από το <i>Cystoseirasp</i>. Τα χερσαία οικοσυστήματα είναι απομεινάρια της παλιάς Αιγαίδας με ενδημικά είδη χλωρίδας και πανίδας και παρότι πολύ μικρά, είναι πολύ σημαντικά για μεταναστευτικά πουλιά και την αναπαραγωγή θαλασσοπουλιών. (Natura 2000 Standard Data Form GR4210011)</p>	<p>GR4210011: Το είδος <i>Sileneholzmani</i> ευπαθές ενδημικό βραχονησίδων, προστατεύεται από την ελληνική νομοθεσία με το Προεδρικό Διάταγμα 67/1981 και τη σύμβαση της Βέρνης. Οι πληθυσμοί του παρουσιάζουν μεγάλες διακυμάνσεις οφειλόμενες σε τυχαίους παράγοντες και είναι δυνατή η εξαφάνισή του (προσωρινή ή μόνιμη) από οποιαδήποτε νησίδα της περιοχής εξάπλωσής του εάν συμπέσουν επανειλημμένες δυσμενείς συνθήκες. Οι επιπλέον απώλειες οφειλόμενες κυρίως σε κατανάλωση από θηρευτές ή βόσκηση και κατά δεύτερο λόγο σε απώλεια ενδιαιτήματος επιδεινώνουν αυτή την κατάσταση. Για το λόγο αυτό το είδος έχει κριθεί ως κινδυνεύον (EN) σύμφωνα με τα κριτήρια της IUCN και η κατάσταση διατήρησής του σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ανεπαρκής (U1). Η συνολική επιβίωσή του εξαρτάται από τη διατήρηση όσο το δυνατόν περισσότερων θέσεων ανά πάσα στιγμή, έτσι ώστε οι θέσεις αυτές να λειτουργούν ως πληθυσμοί-πηγές για την εγκατάσταση σε νέες θέσεις με κατάλληλο ενδιαίτημα ή την επανεγκατάσταση και τον εμπλουτισμό των πληθυσμών σε παλαιές. Η απώλεια έστω και μίας</p>	<p>Απειλές των νησίδων της ΕΖΔ GR4210011: D01 - Roads, paths and railroads, D03.03 - Θαλάσσιες κατασκευές, H01 - Pollution to surface waters (limnic, terrestrial, marine & brackish). Αυτές οι απειλές έχουν την κατάταξη "Medium". (Natura 2000 Standard Data Form GR4210011)</p>

Νησίδες - Προστευόμενες περιοχές	Προβλεπόμενες Παρεμβάσεις	Σημαντικοί Οικότοποι	Είδη Προτεραιότητας	Κύριες απειλές
	<p>τ.χλμ.): χωροθετούνται συνολικά δύο (2) ανεμογεννήτριες, Η συνολική οδοποιία επί της νησίδας ανέρχεται στα 4.200 m δρόμου με τα απαραίτητα χωματουργικά (162.111 m³) και λιμενικά έργα (2.867 m³)</p>		<p>θέσης βαραίνει σημαντικά την κατάσταση διατήρησης του είδους. Ο πληθυσμός στο Μεγάλο Σοφράνο δεν έχει καταμετρηθεί και αναμένεται να είναι μικρός, καθώς η ζώνη του κατάλληλου ενδιαίτηματος (εντός των οικοτόπων 1240 και 1430) είναι περιορισμένη. (Δεληπέτρου & Γεωργίου, 2010)</p> <p>Το είδος <i>Nigelladegeniisubsp. minor</i> είναι ενδημικό των Κυκλάδων. Το υποείδος minor απαντά μόνο στη νησίδα Παχειά (Ανάφης), όπου ο πληθυσμός φαίνεται ότι είναι μικρός και άρα ιδιαίτερα ευάλωτος. Το ενδιαίτημά του είναι τα φρύγανα (οικότοπος 5420). (Δεληπέτρου & Γεωργίου, 2010).</p> <p>Άλλα ενδημικά είδη γλωρίδας είναι το <i>Arenariaaegaea</i> στη νησίδα Μακρά και το <i>Convolvuluspentapetaloides</i> στη Σύρνα. (Natura 2000 Standard Data Form GR4210011)</p>	

Νησίδες - Προστευόμενες περιοχές	Προβλεπόμενες Παρεμβάσεις	Σημαντικοί Οικότοποι	Είδη Προτεραιότητας	Κύριες απειλές
			<p>GR4210022: Σημαντική περιοχή για περαστικά μεταναστευτικά πουλιά, για την αναπαραγωγή των θαλασσοπουλιών και για τα αρπακτικά πουλιά. Είδη χαρακτηρισμού και προτεραιότητας: <i>Calonectris diomedea</i> (Αρτέμης), <i>Puffinusyelkouan</i> (Μύχος της Μεσογείου), <i>Falco eleonorae</i> (Μαυροπετρίτης), <i>Phalacrocorax aristotelis</i> (Θαλασσοκόρακας)</p> <p>GR4210023: Σημαντική περιοχή για την αναπαραγωγή των θαλασσοπουλιών και για αρπακτικά πουλιά που σχετίζονται με παράκτια βράχια. Είδη χαρακτηρισμού και προτεραιότητας: <i>Falco eleonorae</i> (Μαυροπετρίτης), <i>Phalacrocorax aristotelis</i> (Θαλασσοκόρακας)</p>	<p>Κυριότερη απειλή των ειδών χαρακτηρισμού και προτεραιότητας της ΖΕΠ GR4210022: C03.03 "Wind energy production" με κατάταξη "High" στο Natura 2000 Standard Data Form GR4210022.</p> <p>Κυριότερη απειλή των ειδών χαρακτηρισμού και προτεραιότητας της ΖΕΠ GR4210023: C03.03 "Wind energy production" με κατάταξη "High" στο Natura 2000 Standard Data Form GR4210023.</p>
<p>Κίναρος-Λέβιθα-Λιάδι-GR4210012 (ΕΖΔ) - GR4210020 (ΖΕΠ)</p>	<p>Κίναρος (έκταση 4.577 τ.χλμ.): χωροθετούνται συνολικά δέκα (10) ανεμογεννήτριες, Η συνολική οδοποιία επί της νησίδας ανέρχεται στα 6.563 m δρόμου με τα απαραίτητα χωματουργικά (452.884 m³) και λιμενικά έργα (12.589 m³). Λέβιθα (έκτασης 9.121 τ.χλμ.): χωροθετούνται συνολικά τριάντα (30) ανεμογεννήτριες, Η συνολική οδοποιία επί της νησίδας ανέρχεται</p>	<p>Στη Λέβιθα και τον Κίναρο στη θαλάσσια περιοχή υπάρχει ο οικότοπος προτεραιότητας 1120 (Λιβάδια Ποσειδωνίας) και λιβάδια <i>Cymodocea</i> σε βραχώδεις επιφάνειες. Κατά τους καλοκαιρινούς και χειμερινούς μήνες η παράκτια ζώνη επηρεάζεται πολύ από ισχυρούς βόρειους και βορειοδυτικούς ανέμους και η περιοχή έχει αναγνωριστεί ως hotspot θαλάσσιος</p>	<p>GR4210012: Υψηλός βαθμός ενδημισμού τόσο σε φυτικά όσο και σε ζωικά είδη. Η αξία της περιοχής ως προς τα φυτικά και ζωικά είδη οφείλεται στη θέση των νησίδων στο κέντρο του Αιγαίου και στο σχετικά μεγάλο μέγεθος τους (σε σύγκριση με άλλα νησιά του Αιγαίου). Η πανίδα και η χλωρίδα τους έχουν στοιχεία των γύρω περιοχών. (Natura 2000 Standard Data Form GR4210012)</p>	<p>Απειλές των νησίδων της ΕΖΔ GR4210012: D01 - Roads, paths and railroads, D03.03 – Θαλάσσιες κατασκευές, H01 -Pollution to surface waters (limnic, terrestrial, marine & brackish). Αυτές οι απειλές έχουν την κατάταξη "Medium". (Natura 2000 Standard Data Form GR4210012)</p>

Νησίδες - Προστευόμενες περιοχές	Προβλεπόμενες Παρεμβάσεις	Σημαντικοί Οικότοποι	Είδη Προτεραιότητας	Κύριες απειλές
	<p>στα 21.545 m δρόμου με τα απαραίτητα χωματουργικά (630.752 m³) και λιμενικά έργα (25.243 m³). Λιάδι (έκτασης 0.333 τ.χλμ.): χωροθετούνται συνολικά τρεις (3) ανεμογεννήτριες, Η συνολική οδοποιία επί της νησίδας ανέρχεται στα 1.304 m δρόμου με τα απαραίτητα χωματουργικά (63.546 m³) και λιμενικά έργα (1.410 m³).</p>	<p>παραγωγικότητας. (Natura 2000 Standard Data Form GR4210012)</p>	<p>GR4210020: Σημαντική περιοχή για θαλάσσια πτηνά και αρπακτικά. Είδη χαρακτηρισμού και προτεραιότητας: <i>Falcoeleonora</i> (Μαυροπετρίτης), <i>Phalacrocorax aristotelis</i> (Θαλασσοκόρακας) και <i>Larus audouinii</i> (Αιγαιόγλαρος). Ο αναπαραγωγικός πληθυσμός <i>Larus audouinii</i> αλλάζει συχνά περιοχή αποικίας ανάμεσα στα χρόνια και έχει φωλιάσει στις 4 από τις 8 νησίδες της περιοχής. Το μέγεθος του πληθυσμού παραμένει μέχρι σήμερα μικρό αλλά σταθερό, αν και το είδος δεν φαίνεται να αναπαράγεται κάθε χρόνο. Κατά την αναπαραγωγική περίοδο τα πτηνά τρέφονται κυρίως από τα παράκτια ύδατα που περιβάλλουν τις αποικίες τους, ωστόσο το εύρος διατροφής τους αυξάνεται κατά την περίοδο μετά την αναπαραγωγή, καθώς ο <i>Larus audouinii</i> παρατηρείται συχνά να τρέφεται στη βόρεια και βορειοανατολική ακτή της Αμοργού στη δυτική πλευρά της ΖΕΠ. (Natura 2000 Standard Data Form GR4210020)</p>	<p>Κυριότερη απειλή των ειδών χαρακτηρισμού και προτεραιότητας της ΖΕΠ GR4210020: C03.03 "Wind energy production" με κατάταξη "High" στο Natura 2000 Standard Data Form GR4210020.</p>

<p>Κανδελιούσσα-Περγούσσα-Παχειά Νισύρου-GR4210032 (ΖΕΠ)</p>	<p>Κανδελιούσσα (έκταση 1.363 τ.χλμ.): χωροθετούνται συνολικά έξι (6) ανεμογεννήτριες, Η συνολική οδοποιία επί της νησίδας ανέρχεται στα 3.118 m δρόμου με τα απαραίτητα χωματουργικά (129.287 m³) και λιμενικά έργα (1.364 m³).</p> <p>Περγούσσα (έκταση 1.169 τ.χλμ.): χωροθετούνται συνολικά οκτώ (8) ανεμογεννήτριες. Η συνολική οδοποιία επί της νησίδας ανέρχεται στα 3.746 m δρόμου με τα απαραίτητα χωματουργικά (105.647 m³) και λιμενικά έργα (3.244 m³).</p> <p>Παχειά Νισύρου (έκτασης 1.184 τ.χλμ.): χωροθετούνται συνολικά έξι (6) ανεμογεννήτριες, Η συνολική οδοποιία επί της νησίδας ανέρχεται στα 3.353 m δρόμου με τα απαραίτητα χωματουργικά (139.394 m³) και λιμενικά έργα (3.918 m³).</p>	<p>Στην ίδια ΖΕΠ ανήκει η Νίσυρος και η Στρογγυλή, οι οποίες ανήκουν και στην ΕΖΔ GR4210007. Στην ΕΖΔ αυτή υπάρχουν 17 τύποι οικοτόπων με τους 3 να είναι οικότοποι προτεραιότητας (1120, 3170, 6220). Ωστόσο από τα διαθέσιμα στοιχεία δεν είναι ξεκάθαρο αν οι νησίδες Κανδελιούσσα, Περγούσσα, Παχειά Νισύρου, ανήκουν στην προαναφερόμενη ΕΖΔ και άρα αν παρουσιάζουν τους ίδιους οικότοπους με τη Νίσυρο και τη Στρογγυλή. Αυτό που υπάρχει ως κοινό στοιχείο όλων των νησίδων της ΕΖΔ GR4210007 και της ΖΕΠ GR4210032 είναι ότι μοιράζονται την ίδια θαλάσσια περιοχή, επομένως ο οικότοπος προτεραιότητας 1120 (Λιβάδια Ποσειδωνίας), ενδεχομένως εντοπίζεται στη θαλάσσια περιοχή όλων των νησίδων. (Natura 2000 Standard Data Form GR4210007). Οι νησίδες Κανδελιούσσα, Περγούσσα και Παχειά Νισύρου έχουν χαρακτηριστεί Καταφύγια Άγριας Ζωής (ΦΕΚ 1149/Β/04-09-2002).</p> <p>Ενώ οι νησίδες Κανδελιούσα και Μεγάλο Λιβάδι (Λιάδι) συγκαταλέγονται στις 34 νησίδες Της Δωδεκανήσου που με την με αρ. ΔΠΑ9914 απόφαση του Υπουργού Αιγαίου χαρακτηρίζονται ως Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΦΕΚ 1323/Β/01-11-2000).</p>	<p>GR4210007-GR4210032: Ακριβή στοιχεία για συγκεκριμένα είδη χλωρίδας και πανίδας δεν είναι επαρκή, ωστόσο υπάρχουν σπάνια και ενδημικά είδη φυτών και ζώων. Είδη χαρακτηρισμού και προτεραιότητας: Phalacrocorax aristotelis (Θαλασσοκόρακας), Falcoeleonora (Μαυροπετρίτης), Sylviaruppeli (Αιγαιοσαυροβάκος), Emberizacaesia (Φρυγανοσίχλονο), Buteorufinus (Αετογερακίνα), Coraciasgarrulus (Χαλκοκουρούνα) (Natura 2000 Standard Data Form GR4210007 και GR4210007)</p>	<p>Απειλές με κατάταξη "Low": D01.01 - paths, tracks, cycling tracks, D01.02 roads, motorways, D02.01 - electricity and phone lines (D02.01.01 - suspended electricity and phone lines, D02.01.02 - underground/submerged electricity and phone lines), D03.01 - port areas. Απειλές με κατάταξη "Medium": D03.03 - marine constructions, H01 - Pollution to surface waters (limnic, terrestrial, marine & brackish), C03.03 - Wind energy production (Natura 2000 Standard Data Form GR4210007 και GR4210007)</p>
--	--	--	---	--

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Καταφύγια Άγρια Ζωής (ΚΑΖ) στην περιοχή παρέμβασης:

ΚΑΖ	ΦΕΚ ΙΔΡΥΣΗΣ	ΝΗΣΙΔΕΣ	ΑΣΠΗΕ	ΑΡ. Α/Γ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΙΣΧΥΣ Α/Γ (MW)
Κ919	1153/05-09-2001	Οφιδούσσα	2	4	12
		Κούνουποι	1	6	18
Κ918	1149/04-09-2002	Κανδελιούσσα	3	6	18
Κ917	1149/04-09-2002	Περγούσσα	3	8	24
		Παχειά Νισύρου	3	6	18

Στα Καταφύγια Άγρια Ζωής (ΚΑΖ), απαγορεύονται τα εξής: η θήρα, οι αγώνες κυνηγετικών ικανοτήτων σκύλων δεικτών, η σύλληψη της άγριας πανίδας, η συλλογή της άγριας χλωρίδας, η με κάθε τρόπο καταστροφή ζώνης με φυσική βλάστηση, η καταστροφή των φυτοφρακτών, η αμμοληψία, η αποστράγγιση, η επιχωμάτωση και αποξήρανση ελωδών εκτάσεων, η ρύπανση των υδατικών συστημάτων, η διάθεση ή απόρριψη αποβλήτων, η διενέργεια στρατιωτικών ασκήσεων, καθώς και η υπαγωγή έκτασης του καταφυγίου σε πολεοδομικό ή ρυμοτομικό σχεδιασμό. Επιτρέπεται η εγκατάσταση παρατηρητηρίων της άγριας πανίδας και χλωρίδας. **Η εκτέλεση λατομικών και μεταλλευτικών δραστηριοτήτων καθώς και οδικών έργων επιτρέπεται κατόπιν περιβαλλοντικής αδειοδότησης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4014/2011 (Α' 209), όπως ισχύει.** Τα μόνα έργα που επιτρέπονται στις ΚΑΖ είναι τα ειδικά έργα βελτίωσης του βιοτόπου και έργα ικανοποίησης των οικολογικών αναγκών του βιολογικού κύκλου των ειδών της άγριας πανίδας και της αυτοφυούς χλωρίδας και ιδίως αναδάσωση, διατήρηση ακαλλιέργητων εκτάσεων, διατήρηση εκτάσεων με τοπικές ποικιλίες, διατήρηση φυτοφρακτών έργα αναβάθμισης και αποκατάστασης υγροτοπικών εκτάσεων, δημιουργία και ανάπτυξη ζωνών φυσικής βλάστησης, δημιουργία δενδροστοιχιών κατά μήκος των αγροτικών δρόμων και ελωδών εκτάσεων.

Τοπία Ιδιαίτερου φυσικού κάλλους στην περιοχή παρέμβασης

ΦΕΚ ΙΔΡΥΣΗΣ	ΝΗΣΙΔΕΣ	ΑΣΠΗΕ	ΑΡ. Α/Γ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΙΣΧΥΣ Α/Γ (MW)
1323/01-11-2000	Οφιδούσσα	2	4	12
	Κανδελιούσσα	3	6	18
	Λιάδι (Μ. Λιβιάδι)	3	8	24

Στα Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους επιτρέπεται μόνο η άσκηση παραδοσιακών ασχολιών, η επισκευή ή αποκατάσταση τυχόν υφιστάμενων κτισμάτων και η κατασκευή κτισμάτων προσαρμοσμένων στο περιβάλλον για την εξυπηρέτηση αναγκών εθνικής άμυνας, φαροφύλαξης, αρχαιολογίας, επιστημονικής έρευνας, και για λόγους προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και μετά από σύμφωνη γνώμη της αρμόδιας ΕΠΕΑΕ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Evans, P. G. H. (2008). Offshore Wind Farms and Marine Mammals: Impacts & Methodologies for Assessing Impacts. *Proceeding of the ASCOBANS/ECS Workshop*. Spain

Fric J., 2017. Οδηγός καλής πρακτικής για το μετριασμό των επιπτώσεων των αιολικών πάρκων σε πουλιά και νυχτερίδες με χρήση σύγχρονων τεχνολογιών. LIFE12 BIO/GR/000554. σελ. 52

San Miguel A. 2008. Management of Natura 2000 habitats. 6220 *Pseudo-steppe with grasses and annuals of the Thero-Brachypodietea. European Commission

Schuster, E., Bulling, L., & Köppel, J. (2015). Consolidating the state of knowledge: a synoptical review of wind energy's wildlife effects. *Environmental management*, 56(2), 300-331.

Βραχνάκης, Μ. 2015. Λιβαδικοί τύποι οικοτόπων. [Κεφάλαιο Συγγράμματος]. Στο Βραχνάκης, Μ. 2015. Λιβαδοπονία. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα:Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. κεφ 4. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/1197>

Δεληπέτρου Π. & Γεωργίου Κ. 2010. Αιγαίο: Μία θάλασσα ζωής. Ενδημισμός και ενδημικά φυτά. Η Φύση: τεύχος 129 σελ. 16-20. Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης.

Guidance on Wind Energy Development of European Commission, 2010

Natura 2000 Standard Data Form GR4210009

Natura 2000 Standard Data Form GR4210021

Natura 2000 Standard Data Form GR4210011

Natura 2000 Standard Data Form GR4210022

Natura 2000 Standard Data Form GR4210023

Natura 2000 Standard Data Form GR4210012

Natura 2000 Standard Data Form GR4210020

Natura 2000 Standard Data Form GR4210032